

Til: Kunnskapsdepartementet.

Fra: Nes kommune, Buskerud

(v ass. rådmann/ skolefaglig ansvarlig, på vegne av forum for skolefaglig ansvarlige i Hallingdal)

Høring – forslag til endringer i opplæringslov og privatskolelov – Kompetanseregler mv.

Høringsuttale

I høringsdokumentet drøftes og foreslås bl.a. å innføre kompetansekrav for undervisning i opplæringslova og privatskolelova. Vi begrenser vår uttale til å kommentere denne delen av høringsdokumentet.

Forslaget til endringer er omfattende, med fokus på at det stilles krav til kompetanse (studiepoeng) ikke bare for tilsetning, men for å kunne undervise i fagene. Samtidig ser en behov for å lovhjemle unntaksbestemmelser:

Den som skal tilsetjast i undervisningsstilling i grunnskolen og den vidaregåande skolen, skal ha relevant fagleg og pedagogisk kompetanse. Departementet gir nærmare forskrifter om krav til utdanning og praksis for den som skal tilsetjast i undervisningsstillingar på ulike årstrinn og i ulike skoleslag.

Tilsette som skal undervise må ha relevant kompetanse i dei faga det skal undervisast i. På årstrinna 1 – 7 kan det likevel undervisast i andre fag enn norsk/samisk og matematikk utan slik fagkompetanse. Departementet gir nærmare forskrifter om kva som er relevant kompetanse.

Kravet til kompetanse for undervisning i andre ledd gjeld ikkje for den som er mellombels tilsett etter § 10-6 eller etter arbeidsmiljøloven, for den som er tilsett på vilkår etter §(ny) om tilsetjing på vilkår, eller for den som før denne bestemmelse med forskrifter tredde i kraft, hadde kompetanse som tilfredsstilte kravene til tilsetjing i undervisningsstilling som da gjaldt. Tilsvarende gjeld for den som har fått moglegheit til å fullføre allmennlærerutdanning etter dette tidspunkt.

Ved skoler med årstrinn 8 – 10, der desse årstrinna har færre enn 60 elevar og færre enn 5 lærarårsverk, kan bestemmelsen om krav til kompetanse for å undervise om naudsynt fravikast for desse årstrinna.

På andre skoler enn dei omhandla i fjerde ledd, kan skoleeigar om naudsynt avgjere at ein tilsett i undervisningsstilling kan undervise utan å oppfylle kompetansekrava til undervisning i det enkelte fag i dei tilfella der skolen ikkje har nok kvalifisert undervisningspersonale i faget. Dette må det takast stilling til for kvart skoleår.

(høringnotatet s. 17)

Det vises i høringsnotatet til at læreren er den faktoren som påvirker elevenes læring, mestring og gjennomføring sterkest, både direkte og mer indirekte. Læreren må ha god faglig og metodisk kompetanse.

Dette er ingen uenig i, men det kan stilles spørsmål om hva som gir eller har gitt en lærer god faglig og metodisk kompetanse. Lærere som tilsettes i grunnskolen kan ha sin utdanning fra en lærerhøgskole og ha en bakgrunn hvor skolefag og pedagogikk/fagdidaktikk har inngått i en helhet, men de kan også ha sin fagutdanning – sine studiepoeng - fra et universitet eller en høgskole uten tilsvarende pedagogisk tyngde og integrering i fagutdanningen. En fagutdanning som i utgangspunktet også kan ha et annet siktemål og innhold enn ”skolefagene”. Personlig egnethet, evne til kontakt med barn og ungdom, til å kunne tilrettelegge for læring er viktige forutsetninger for at elevene skal oppleve en god og utviklende opplæringsituasjon.

Læreres kompetanse må være bredere enn den skolefaglige kompetansen i undervisningsfagene hvis skolen skal kunne ivareta sitt doble mandat – medvirke til, i tillegg til skolefaglig læring, utvikle det allmenndannede, gangs menneske. Og skolen må kunne organisere sin opplæringsvirksomhet slik at helhet og sammenheng i opplæringen ivaretas.

Grunnoplæringen skal medvirke til at eleven utvikler gode faglige basiskunnskaper, men også annen, vanskeligere målbar kompetanse som demokratiforståelse, kritisk skjønn, entreprenørskap, sosiale ferdigheter, mv.

”Opplæringen må rettes ikke bare mot faginnhold, men også mot de personlige egenskaper en ønsker å utvikle, ...”. (Læreplanens generelle del – Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen, side 42)

”En god lærer kan sitt stoff, og vet hvordan det skal formidles for å vekke nysgjerrighet, tenne interesse og gi respekt for faget. Lærerne avgjør ved sin væremåte både om elevenes interesse består, om de føler seg flinke og om deres iver vedvarer”. (Læreplanens generelle del – Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen, side 31)

Er dette bare lærere med 60 eller 30 studiepoeng i fagene de underviser i, eller kan en lærer ha utviklet denne kompetansen på annen måte? Hvem er den rette til å vurdere en lærers realkompetanse ut fra dette, om ikke den lokale skoleleder – rektor?

Et krav om at de som skal undervise i ulike fag må ha minst 30 eller for ungdomstrinnet 60 studiepoeng i et fag for å kunne undervise i det, vil medføre at lærere må undervise mange elevgrupper i et eller få fag. Lærerne må forholde seg til mange elever og elevene til mange ulike faglærere – med den konsekvens at det vanskeligere utvikles trygge og nære relasjoner mellom lærer og elev – en grunnleggende faktor for at læring kan skje.

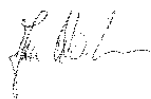
Riktignok ser departementet i sine vurderinger at de nye kravene kan skape vansker for små skoler og for lærere som allerede har en lærerutdanning, og foreslår derfor overgangsordninger og unntakshjemler.

Et forhold er at en inkluderer med at nye bestemmelser ikke kan gis tilbakevirkende kraft. Det ville, som det står i høringsnotatet, ha ”en vanskelig og urimelig konsekvens for den enkelte lærer som blir berørt” og ”medføre mindre mobilitet i lærerstaben blant lærere med ”gammel” utdanning og kompetanse”. (Høringsnotatet side 14)

Også når det gjelder nyttilsetninger og nytilsatte må det åpnes for at skoleeier og den lokale skoleleder har rom for utøve et kvalifisert skjønn i tilsetting og disponering av lærerpersonalet. Det foreslås at det fortsatt blir hjemmel for midlertidig tilsetting når en ikke får søkere med den kompetanse som vil kreves. Den hjemmelen vil det nok, i hvert fall utenfor de store byene, bli større behov for framover. Kravene til tung fagkompetanse i alle fag det skal undervises i på ungdomstrinnet, vil medføre at skoler med atskillig flere elever enn 60 og mer enn 5 lærerårsverk, må dele opp lærerstillingene slik at det blir mange små stillinger som det vanskelig vil være søkere til. En løsning vil kunne bli at en søker tilsettes i en fast deltidsstilling ut fra dokumentert kompetanse i et eller to fag, og midlertidig i en annen deltidsstilling som det ikke er søkere til. En er i høringsnotatet inne på vurderinger om at det må være mulig å fravike kravet om fagkompetanse ved at det åpnes for å bruke lærere i undervisningen uten tilstrekkelige kvalifikasjoner (ihht lovkrav). Det er rektors oppgave i dag å vurdere hvilke lærere som er egnet til å undervise hvilken elevgruppe i hvilke fag/emner og må være det også i framtida. Men en vil ikke klare å beholde lærere som går i delvis midlertidig stilling. Derfor må det gis en hjemmel for at lærere som i et midlertidig tilsetningsforhold har vist en realkompetanse for undervisning i andre fag enn de hun/han har tilstrekkelig antall studiepoeng, kan få fast tilsetting.

Rigide kompetansekrav kan føre til at skoleeier mister muligheten til å rekruttere gode lærere med høy realkompetanse. Det er vel ikke intensjonen?

Nesbyen 6.1.2010

Jan Winther
ass.rådmann/skoliefaglig ansvarlig